

PODRÓŻUJ PO MAŁOPOLSCE

w rytmie eko

REGION PODHALAŃSKI

Czym jest ekoturystyka?

Ekoturystyka to kameralne odkrywanie i poznawanie wyjątkowych miejsc i ludzi, ich kultury, tradycji oraz zabytków. To co wyróżnia podróżowanie w stylu eko, to szacunek i wrażliwość na przyrodę i krajobraz, a także na potrzeby ludzi, którzy mieszkają w zakątkach, które odwiedzamy. Dzięki ekoturystyce jesteśmy bliżej nich i natury, mamy szansę doświadczyć, poczuć, poznać, zaprzyjaźnić się, zachwycić otaczającym światem. I zabrać ze sobą swój ślad węglowy oraz... wspaniałe wspomnienia.

REGION PODHALAŃSKI

Eko-etno wędrówki

z Babią Górą w tle

Stryżawa

Zawoja

Sucha Beskidzka

pieszo

nordic walking

biegówki

skitury

w raketach

rowerem

lokalne produkty

przyroda

dziedzictwo

sztuka

Babia Góra ma wiele imion, zwie się ją Królową Beskidów i Matką Niepogód. Jest najwyższym po Tatrach masywem w Polsce chronionym w Babiogórskim Parku Narodowym. Jej tajemnicza, surowa sylweta, niczym wyspa, wynurza się pośród świerków, jodeł, buczyn i jaworów. Pani ubrana w najpiękniejsze szaty zmienia kolory zgodnie z porami roku. Każdy chyba marzy, by choć raz w życiu zdobyć jej najwyższy wierzchołek, Diablak o wysokości 1725 m n.p.m., zobaczyć z jej hal malowniczą panoramę Tatr, poczuć zapach wiatru wiejącego z czterech stron świata. Śmiałowie, którzy zdobędą ją o wschodzie słońca, już nigdy nie zapomną tej magicznej chwili, kiedy pierwsze promienie zabarwią we wszystkich odcieniach czerwieni, pomarańczu, różu i błękitu otaczający ich bezmiar babiogórskich łąk, skał, kosodrzewiny i mgieł snujących się w dolinach. Także podczas wędrówek przez otaczające Babią Górę pasma Jałowca i Policy często towarzyszyć nam będzie widok Królowej Beskidów. Zapraszamy w podróż śladami zbójników, wołoskich pasterzy, leśników i rzemieślników – stryżawskich zabawkarzy, zawojskich stolarzy oraz ludowych rzeźbiarzy świętków, malarzy i snycerzy.

Proponujemy wyjazd tygodniowy lub weekendowy z noclegiem w gospodarstwie agroturystycznym, rodzinnym pensjonacie albo schronisku górskim. Okolicę poznacie, wędrując wybranymi szlakami mikrowypaw – spacerowymi/nordic walking, rowerowymi, a zimą na nartach skitouringowych lub raketach śnieżnych. Na szlaku czekają na was smaki karpackie, góralskie opowieści oraz beskidzkie rzemiosło i sztuka.

Ekowycieczka rekomendowana dla:

- ▶ rodzin z dziećmi
- ▶ grup wielopokoleniowych

MIKROWYPRAWY

1. Szlakiem im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Stryszawa os. Siwcówka – przeł. Kolędówki (809 m n.p.m., szlak zielony PTTK) – Jałowiec (1111 m n.p.m., szlak żółty PTTK) – Krawcowa Polana (szlak niebieski PTTK) – Stryszawa Rزتoki (szlak żółty PTTK) – Stryszawa Siwcówka (powiatową, a następnie gminną drogą asfaltową).

Wędrówkę rozpoczynamy w Stryszawie, z osiedla Siwcówka położonego na stokach pasma Jałowieckiego. Podążamy za znakami zielonego szlaku pieszego PTTK, który przebiega obok **Klasztoru Sióstr Zmartwychwstaneek** i drewnianej kaplicy pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Od założenia klasztoru w 1929 r. siostry prowadziły ochronkę dla dzieci, pomagały w edukacji dziewcząt ze Stryszawy i chorym.

W kaplicy przy Klasztorze Sióstr Zmartwychwstaneek można zobaczyć niezwykle obrazy malarza ludowego, a zarazem mieszkańca Siwcówki, Władysława Fronta (1902–1982) (zob. <http://wladyslawfront.pl>), który tworzył w nurcie realizmu naiwnego. Kopista i pejzażysta, portrecista przyrody, z zamiłowania ogrodnik, honorowy przewodnik babiogórski, z potrzeby zdun, murarz i kamieniarz.

Idąc dalej za szlakiem, kilkanaście metrów od klasztoru natkniemy się na **Izbę Pamięci Prymasa Wyszyńskiego**. Prymas 1000-lecia, Stefan Wyszyński bardzo lubił tu wypoczywać (przyjeżdżał w latach 1960–1967), a odwiedzał go wtedy Karol Wojtyła, wówczas biskup krakowski. W Izbie odnajdziemy zbiory fotografii i pamiątek z czasu jego pobytu w Stryszawie (Stryszawa 579, tel. + 48 33 874 70 22). Z inicjatywy mieszkańców ok. 200 m od izby (przy szlaku zielonym PTTK) stanął **Pomnik Szczerej Wdzięczności** poświęcony papieżowi Janowi Pawłowi II oraz prymasowi Polski, kardynałowi Stefanowi Wyszyńskiemu. Wykonany jest z bloku skały piaskowej według projektu artysty z Makowa Podhalańskiego – Wiesława Kwaka. Obok obelisku zobaczymy jedną z tablic ścieżki przyrodniczej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Dalej ścieżka wspina się stromo przez karpacki las aż do rozległej polany, gdzie łączy się ze szlakiem żółtym. Jesteśmy już na wysokości ponad 800 m n.p.m., w paśmie Jałowieckim, nieopodal przełęczy Kołędówki. Stąd rozciąga się panorama na pasmo Policy i Babią Górę. Podążamy teraz szlakiem żółtym PTTK, trawersując zalesiony szczyt Kołędówka (wys. 884 m n.p.m.) i wędrujemy w kierunku najwyższego szczytu pasma Jałowieckiego – **Jałowca** (1111 m n.p.m.). Przechodzimy w pobliżu prywatnego schroniska „Opaczne” (gdzie możemy odbić ze szlaku, by napić się herbaty i odpocząć). Kiedy szlak żółty spotyka się z niebieskim, jesteśmy już blisko celu. Na położonej u stóp szczytu widokowej **Hali Trzebuńskiej** jeszcze niedawno wypasano owce. Mamy stąd urocze widoki m.in. na masyw Babiej Góry i Pilska, Mędralową, Rysiankę i Romankę. Na szczycie Jałowca stoi metalowy **krzyż** i **obelisk** ufundowany przez mieszkańców Stryszawy. Upamiętnia on tutejsze górskie wędrówki kardynała Stefana Wyszyńskiego i Karola Wojtyły. My szlakiem niebieskim, a później żółtym, wracamy do Stryszawy na osiedle Roztoki. Po drodze mijamy **Polanę Krawcową**, gdzie wiosną pięknie kwitną krokusy – szafrany spiskie. Na trasie wędrówki czeka na nas także **wodospad na Upornym Potoku**. Od Roztok przez ostatnie 3 km wędrujemy już drogą asfaltową.

- Polecamy wycieczkę z przewodnikiem, który opowie nam o wielu niezwykłych miejscach na szlaku: **Piotr Pochopień**, email: piotrpocho@gmail.com

 13 km 4 h trasa średnia

 pieszo rakiety śnieżne skitury

2. Na Halę Krupową przez cztery pory roku

Zawoja Centrum (zielonym szlakiem) – przysiółek Krzonka – Hujdowa – Rezerwat na Policy im. Klemensiewicza – Złota Grapa (1247 m n.p.m.) – Hala Krupowa (Schronisko PTTK) – (powrót czerwonym szlakiem) – Polica (1369 m n.p.m.) – Hala Śmietanowa (1298 m n.p.m.) – zejście szlakiem żółtym i niebieskim do szlaku zielonego i powrót lub Zawoi Centrum lub szlakiem żółtym i niebieskim trawersując Mosorny Groń do Zawoi Mosorne.

Szlak zaczyna się w Zawoi Centrum przy drewnianym XIX-wiecznym **kościółce pw. św. Klemensa Papieża i Męczennika**. Ufundowany przez arcyksięcia żywieckiego, Albrechta Habsburga nie przypomina typowych polskich kościołów, a wzorowany jest na architekturze szwajcarskiej czy niemieckiej. Naprzeciwko kościoła stoi zabytkowy budynek **Dworca Babiogórskiego** z początków XX w. (był tu wtedy sklep i pokoje gościnne), zbudowany z inicjatywy Edwarda Wolskiego, przedsiębiorcy i członka babiogórskiego oddziału Towarzystwa Tatrzańskiego i jednego z fundatorów schroniska na Markowych Szczawinach, pierwszego w Karpatach Zachodnich. Po wejściu w las idziemy nim blisko godzinę, by dotrzeć na przysiółek Krzonka. Zwraca tu uwagę **drewniana chałupa** z kapliczką Jezusa Frasobliwego.

Na szlaku w zimowej aurze

Ekomuzeum Krzonka

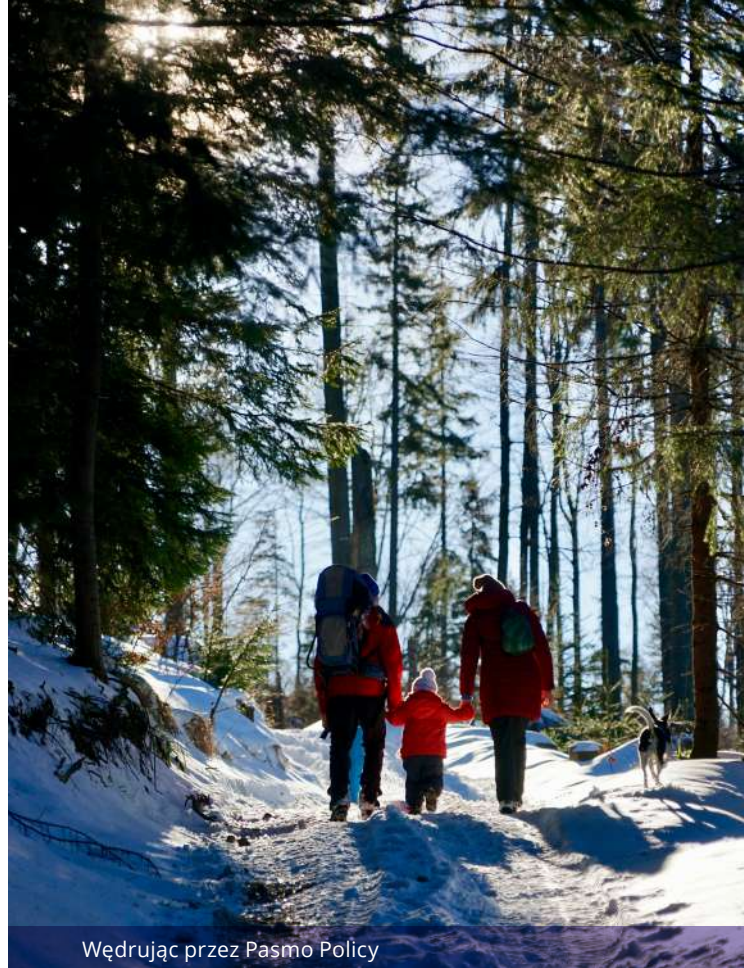
Chałupa pod nr 294 jest zaczątkiem Ekomuzeum Krzonka tworzonego przez pasjonatów architektury drewnianej i regionu babiogórskiego – Jadwigę i Janusza Zarębów. Dom wybudowany po zakończeniu II wojny światowej stanowi przykład tradycyjnego budownictwa zawojskiego. Pomieszczenia gospodarcze (chlew i stodoła), jak również izby mieszkalne były przykryte wspólnym dachem oraz oddzielone od siebie dużą sienią przelotową. Zimą gospodarze nie musieli wychodzić na zewnątrz, wszystkie czynności gospodarskie, jak np. karmienie zwierząt czy dojenie krów można było wykonywać w obrębie jednego zabudowania. Dom był wzniesiony z bali świerkowych, konstrukcja na tzw. zrąb lub węgiel. Szczeliny pomiędzy belkami są wypełnione drobnym, dobrze wysuszonym i zbitym mchem łąkowym, od zewnątrz obklejonym gliną z domieszką piasku i wapna, obecnie pomalowane na niebiesko. Dach kryty jest gontem.

Jeśli gospodarze będą w domu, zapukajmy, gdyż na hasło „ekoturystyka” chętnie opowiedzą nam więcej o chałupie i zgromadzonych wewnątrz starych narzędziach i sprzętach gospodarskich. Autorem kapliczki stojącej przed domem jest podkarpacki artysta, Bogusław Iwanowski.

Ekomuzeum Krzonka

Szlak zaprowadzi nas na drugą polanę, zwaną Hujdową. Stąd czeka nas ostre podejście leśną, kamienistą stokówką do wysokości ponad 1100 m n.p.m. Zielony szlak biegnie dalej, trawersując Pasma Policy i lekko pnąc się przez leśne ostępy. Docieramy do granicy Obszaru Natura 2000 – naturalnego górnoreglowego boru świerkowego i do **Rezerwatu na Policy im. Zygmunta Klemensiewicza**. Nosi on imię wybitnego językoznawcy i polonisty, profesora UJ, który zginął w tym miejscu w niewyjaśnionej katastrofie lotniczej w 1969 r., a wraz z nim pozostałe 52 osoby. W Rezerwacie mieszka m.in. głuszczyk i dzięcioł trójpalczasty. Wędrujemy dolną granicą Rezerwatu. Po długim trawersie zboczy Policy szlak wspina się po jakimś czasie na grzbiet, gdzie spotyka się ze szlakiem czerwonym w pobliżu leśnego szczytu Złota Grapa (1247 m n.p.m.). Niedługo potem (idąc równolegle ze szlakiem czerwonym) docieramy na malowniczą **Halę Kucalową**, dawną halę pasterską. Z Kucalowej Przełęczy skręcamy za drogowskazem w prawo, by przejść około 300 metrów w dół, przecinając rozległy teren **Hali Krupowej** i dojść do klimatycznego Schroniska PTTK. Tu możemy odpocząć przed dalszą wędrówką albo zatrzymać się na nocleg (bardzo polecamy). Powrotna droga prowadzi grzbietem **Pasma Policy** – szlakiem czerwonym przez Policę (1369 m n.p.m.). Mijamy krzyż pamięci ofiar katastrofy lotniczej, a następnie pomnik poświęcony temu tragicznemu wydarzeniu i wędrujemy w kierunku **Hali Śmietanowej**, gdzie czekają nas widoki na Babią Górę, natomiast latem także smakowite borówki. Z Hali Śmietanowej zaczynamy schodzić żółtym szlakiem i niedługo po lewej stronie od szlaku zobaczymy polankę nad urwiskiem. Leży ona na wychodni z piaskowca, a zwie się **Bocianim Gniazdem**. Rozpościera się stąd wspaniałe widoki na Babią Górę (przy dobrej widoczności również na Pilsko). Dalej stromo schodzimy w dół żółtym szlakiem i kiedy po opuszczeniu gęstego lasu na wypłaszczeniu spotkamy się ze szlakiem niebieskim, skręcamy w prawo, dochodząc wygodnym płajem do naszego wcześniejszego zielonego szlaku, którym dotrzemy do Zawoi Centrum. Alternatywnie zamiast odbijania na szlak niebie-

Wędrując przez Pasma Policy

Polany na szlaku

ski i potem zielony, można wędrować szerokim grzbietem w stronę Mosornego Gronia (szlaki żółty i niebieski idące razem) i kilkaset metrów przed widocznym już czubkiem Mosornego Gronia odbić w prawo na niebieski szlak schodzący do Zawoi Mosorne, mijając po drodze **Wodospad na Mosornym Potoku**. Ten wariant skróci całą trasę o ok. 1,5-2 km. W Zawoi Mosorne zobaczymy drewnianą **kaplicę pw. Matki Bożej Anielskiej** zbudowaną przez zdolnego lokalnego cieślę i stolarza Wojciecha Trybałę, który inspirował się wzornictwem regionalnym.

 13 km 4 h trasa średnia

 pieszo rakiety śnieżne skitury

3. Spacer przyrodniczo-etnograficzny Do Skansenu Górali Babiogórskich

Zawoja Widły (szlak zielony) – Wilczna – Małe Widełki – Barańcowa – siedziba Babiogórskiego Parku Narodowego – Markowa: Skansen PTTK im J. Żaka – (szlak niebieski) – Czatoża – Małe Widełki – Zawoja Widły

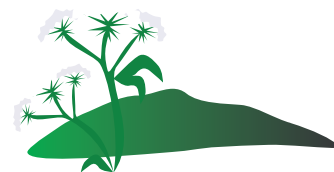
Z Zawoi Widły (przystanek autobusowy) drogą asfaltową wędrujemy zielonym szlakiem w kierunku siedziby Babiogórskiego Parku Narodowego. Przy pierwszym zakręcie po prawej stronie zwróćmy uwagę na kamienny **pomnik Władysława Szafera** (1886–1970) i **Hugona Zapałowicza** (1852–1917) – dwóch największych polskich botaników i obrońców karpackiej przyrody, prekursorów ekoturystyki. Po drodze mijamy ośrodki wczasowe i pensjonaty (w drodze powrotnej można posilić się w jednej z hotelowych restauracji). Zawoja licząca aż 18 km długości stała się modną miejscowością letniskową już w dwudziestoleciu międzywojennym.

W Wilcznej zatrzymajmy się w **Galerii Na Ucieche**. Jest to klimatyczny sklep z pamiątkami, gdzie można napić się kawy i zjeść lody (galeria czynna zwykle pn.-sb. 9.00–17.00, <http://naucieche.pl>). Znajdziemy tu oryginalne rękodzieło wykonane z naturalnych materiałów przez lokalnych twórców babiogórskich. Może uda nam się trafić na ciekawe wydarzenie w galerii – wystawę sztuki, spotkanie z książką lub interesującą osobowością z regionu.

W Małych Widełkach na rozwidleniu dróg wybieramy lewą odnogę i dochodzimy do **siedziby Babiogórskiego Parku Narodowego**, gdzie można zwiedzić Wystawę Stałą opowiadającą o przyrodzie i dziedzictwie kulturowym parku. Jesteśmy w Zawoi Barańcowej i wędrujemy dalej do Markowej. Po minięciu parkingu (szlak zielony spotyka się z niebieskim) za znakami szlaku niebieskiego zmierzamy do pięknie położonego mini **Skansenu PTTK im J. Żaka** w Zawoi Markowej na Markowej Roli. Znajdziemy tu przykłady tradycyjnego budownictwa górali babiogórskich. Dalej niebieskim szlakiem wędrujemy skrajem lasu do Zawoi Czatoża i zamykamy pętlę w Widełkach. Wracamy do Zawoi Widły lub korzystamy z lokalnej komunikacji busem.

 9,5 km 3–4 h trasa łatwa

 pieszo nordic walking

4. Przez Podbabiogórze na rowerze

Stacja PKP Sucha Beskidzka – Stryżawa – Beskidzkie Centrum Zabawki Drewnianej – Przełęcz Przysłop – Przysłop – Klasztor oo. Karmelitów Bosych w Zawoi Zakamień – Grzechynia – Maków Podhalański, ul. Sportowa, ul. Za Wodą – Sucha Beskidzka, ul. Sumerówka, ul. Nad Skawą, ul. Piłsudskiego – Rynek – Zamek Suski – Stacja PKP

Jednodniową wycieczkę w formie pętli nazwalibyśmy Przez Podbabiogórze, gdyż przebiega przez kilka miejscowości, które stworzyły wspólną markę łączącą dziedzictwo terenów podbabiogórskich.

Wędrówkę możemy rozpocząć przy stacji PKP w Suchoj Beskidzkiej (jeśli przyjedziemy tu pociągiem) lub w innym dowolnym miejscu. Początkowo jedziemy wyznaczonym Szlakiem Bursztynowym do centrum Stryżawy. Tutaj zatrzymujemy się, by zwiedzić **Beskidzkie Centrum Zabawki Drewnianej**, gdzie warto skorzysta także z godzinnych warsztatów malowania drewnianych ptaszków lub koników. Stąd wspinamy się na Przełęcz Przysłop, gdzie skręcamy w lewo i przejeżdżamy przez **przysiółek Przysłop**, znany z inicjatyw ekologicznych realizowanych przez nauczycieli dawnej Szkoły Podstawowej oraz ojców karmelitów bosych. Jedziemy w kierunku **Klasztoru oo. Karmelitów Bosych** w Zakamieniu, mijając wiatrak, który stanął tu z inicjatywy ojca Romulada Wilka, prekursora myśli ekologicznej w regionie. Klasztor korzysta z paneli słonecznych i pompy ciepła (zob. <http://karmel-zawoja.pl>). Po drodze mijamy liczne kapliczki ufundowane przez mieszkańców, w większości szafkowe wiszące na drzewach. Jedziemy dalej w kierunku **przysiółka Kalina Dolna**. Tutaj mieszkał jeden z najsłynniejszych rzeźbiarzy ludowych – prymitywistów, Antoni Mazur (1910–2010), który od dzieciństwa tworzył niezwykle świątki, anioły, kapliczki przydrożne, szopki i wiele innych dzieł sztuki. Porównywany jest to takich słynnych artystów naiwnych jak Heródek z Orawy czy Nikifor Krynicki. W pierwszej kaplicy klasztornej w Zakamieniu wykonał rzeźbiony ołtarz, później także

Na Babią Górę

Najwyższy szczyt Babiej Góry – Diablak można zdobyć kilkoma szlakami. Najbardziej popularna jest wędrówka szlakiem czerwonym z Przełęcz Krowiarki przez szczyty: Sokolica (1367 m n.p.m.), Kępa (1521 m n.p.m.), Gówniak (1617 m n.p.m.), by wreszcie osiągnąć Diablak (1725 m n.p.m.). Pętlę można wtedy zamknąć, wędrując czerwonym szlakiem do Schroniska PTTK Markowe Szczawiny, a stamtąd szlakiem niebieskim prowadzącym Górnym Płajem przez las wrócić na Przełęcz Krowiarki. Inną ciekawą opcją zdobycia Diablaka jest wędrówka zielonym szlakiem z Zawoi Markowe do Schroniska PTTK Markowe Szczawiny, a stamtąd wejście na szczyt stromym i eskonowanym jednokierunkowym żółtym szlakiem zwanym Percią Akademików (na trasie kilka łańcuchów, szlak zamknięty zimą, trudny). Według legendy nazwa Diablak wzięła się od diabelgo zamku. Diabeł miał go budować dla zbójnika, który podpisał z nim cyrograf. Prawie skończona budowla zawałowała się, kiedy tylko zapiał kur, grzebiąc we wnętrzu zbójcę. W czasie burzy można podobno usłyszeć odgłosy zbójcekiej ciupagi...

Wspaniałym przeżyciem będzie wybranie się na spektakularny wschód słońca na Babiej Górze. Czeką nas nocna wędrówka, którą wynagrodzi niezwykle spektakl przyrody i zapierające dech w piersiach widoki na cztery strony świata, zwłaszcza na skrzący się w słońcu masyw Tatr otulony tajemniczymi mgłami.

figurę św. Józefa i stacje Drogi Krzyżowej (dzisiaj w domu zakonnym). Rzeźbiarz był jednocześnie utalentowanym muzykiem, grywał na skrzypcach, basie, klarnecie, puzonie, trąbce i akordeonie. W Zawoi Centrum postawiono niedawno artyście pomnik-ławeczkę.

W Kalinie Dolnej przy skrzyżowaniu z główną drogą skręcamy w lewo w dół, a następnie drugą przecnicą odbijamy w lewo w ulicę biegnącą

wzdłuż rzeki Skawica, by po ok. 2 km skręcić na Gołynię. W Zawoi Gołyni przy szkole podstawowej mieści się dzisiaj **Izba Regionalna** związana m.in. z Zespołem Regionalnym Babiogórcy stworzonym przez Zofię Bugajską:

<http://transetno.eu/pl/zawoja-golynia-izba-regionalna>

Wspinamy się w górę w kierunku Grzechyni, mijając po drodze liczne drewniane zawojskie chałupy, a trud wspinaczki rekompensują malownicze widoki, także na Babią Górę. Zaraz przy wjeździe do Makowa Podhalańskiego skręcamy w lewo w ulicę Za Wodą biegnącą wzdłuż Skawy i dojeżdżamy do Suchoj Beskidzkiej. Tutaj trzeba uważać na ruch samochodowy na ruchliwym odcinku ul. Piłsudskiego. Zatrzymujemy się przy Rynku i słynnej **Karczmie Rzym**, gdzie można posilić się lub ugasić pragnienie, a przy okazji zajrzeć do sklepiku z lokalnym rzemiosłem. W Suchoj Beskidzkiej odwiedzamy jeszcze renesansowy **Zamek Suski**, zwany Małym Wawelem. Warto przystanąć na jego dziedzińcu z krężgankami i wsłuchać się w historie magnackich rodzin rezydujących tu onegdaj.

 36 km 5-6 h trasa średnia

 rowerem

Zamek Suski

Babiogórskie świętki – po prawej Anioł Antoniego Mazura

Babia Góra Trails

Górskie szlaki rowerowe Babia Góra Trails w Zawoi

Miłośnikom terenowych szlaków rowerowych polecamy 14,5 km sieć szlaków wytyczonych w Zawoi w kompleksie masywu Mosornego Gronia. Singletracki mają różne stopnie trudności – znajdzie tu ciekawe propozycje tras zarówno początkujący, jak i zaawansowany rowerzysta górski, także rodziny z dziećmi. Intrygujące są już same nazwy szlaków – Rydzowy, Sokolica, Wilcza Łapa, Diablak, Tabakowy, Podbłędny, Mosorny czy Zimna Dziura.

► Więcej informacji: www.babiagoratrails.com

Ślady GPS wszystkich mikrowycieczek znajdziecie na stronie:

www.traseo.pl/malopolska-ekoturystyka

NAJWAŻNIEJSZE MIEJSCA NA SZLAKACH WYCIECZEK

Masyw Babiej Góry o wschodzie słońca

Na Babiej Górze w zimowych szatach

Babiogórski Park Narodowy i rezerwat biosfery UNESCO

Masyw babiogórski, należący do Beskidu Żywieckiego, to najwyższe po Tatrach pasmo w Polsce. Wyróżnia je naturalna szata roślinna z wyraźnie zarysowanymi piętrami reglowymi ukształtowanymi pod wpływem zmieniających się wraz z wysokością nad poziomem morza warunków klimatycznych. Najpierw regiel dolny (od 700 do 1150 m n.p.m.) z bukami, jodłami i świerkami, dalej regiel górny (do 1350 m n.p.m.) z dominacją świerków, wreszcie piętro kosodrzewiny karpackiej (do 1650 m n.p.m.), a w najwyższych partiach – rosące pośród skał murawy alpejskie, którym charakterystyczny rdzawy kolor nadają kępy takich roślin wysokogórskich jak sit skucina i kosmatka brunatna. Do najrzadszych gatunków flory w parku zalicza się okrzyn jeleni, który stał się symbolem parku oraz rogownicę alpejską, która ma tu jedyne stanowiska w Polsce. Pierwszymi badaczami tutejszej flory i odkrywcami regionu byli Władysław Szafer (1886–1970) i Hugo Zapałowicz (1852–1917) – wybitni botanicy i wielcy obrońcy karpackiej przyrody.

Masyw Babiej Góry jest domem dla wielu ciekawych gatunków ssaków, w tym rysy i niedźwiedzi brunatnych oraz bardzo rzadkich ptaków – cie-

trzewi i gęszców. Mieszka tu uszatka, puszczyk uralski, puchacz, płochacz halny i wiele innych cennych gatunków. Początki ochrony przyrody sięgają dwudziestolecia międzywojennego, kiedy utworzono Rezerwat na Babiej Górze. Babiogórski Park Narodowy powstał w 1954 r., a od 1977 r. jest także światowym rezerwatem biosfery UNESCO MaB (Man and Biosphere – Człowiek i Biosfera).

Atmosferę miejsca pięknie oddają słowa napisane na stronie parku: „Babia Góra – dominujący element krajobrazu i składnik tożsamości ludzi mieszkających w jej sąsiedztwie. Urzeka nas swoim majestatem, urokiem i tajemniczością. (...) Babia Góra – bogactwo przyrody, efekt wielowiekowych zmagania żywiołów natury ze skutkami działalności człowieka. Wartości, które powstały przy udziale zbieracza, pasterza, rolnika, leśnika i przyrodnika. Babia Góra fascynuje i przyciąga od ponad dwóch stuleci badaczy pragnących odkryć wszystkie jej tajemnice. (...) Babia Góra samotna wśród gór i nierozzerwalnie złączona z ludźmi mieszkającymi u jej stóp potrzebuje opieki i ochrony”.

- Babiogórski Park Narodowy, Zawoja 1403, tel. +48 33 877 51 10, email: park@bgpn.pl, www.bgpn.pl, wstęp do parku: 6/3 zł, zwiedzanie Wystawy Stałej: XI–IV wt.–pt. 9.00–15.00, V–X wt.–nd. 9.00–17.00, bilet: 5/4 zł

Beskidzkie Centrum Zabawki Drewnianej w Stryszawie

Kontynuuje ono żywiecko-suskie tradycje zabawkarstwa ludowego sięgające pierwszej połowy XIX w. Rzemiosłem tym trudniły się całe rodziny, przekazując wiedzę z pokolenia na pokolenie, dzięki czemu wciąż jest żywe i kultywowane w regionie. Do tworzenia zabawek wykorzystywano odpady z wyrobu drewnianych sprzętów gospodarskich. Wśród najstarszych trzeba wymienić: wózki – taczki, kołyski, grzechotki, karetki z konikami, koniki na kółkach, klepoki (ptaszki machające skrzydełkami) i malowane ptaszki (dudki, kogutki, zięby, bociany, sowy etc.), którymi zdobiono m.in. bożonarodzeniowe choinki. Przykłady zabawek zobaczymy na stałej ekspozycji w głównym budynku Centrum. W 2016 r. to tradycyjne rzemiosło zostało wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

W leżącym obok drewnianym budynku zwanym „Domem Zabawkarza” przygotowano wystawę będącą rekonstrukcją warsztatu rzemieślniczego połączonego z domem mieszkalnym. Obok „izby zabawkarza” znajduje się sala rekreacyjno-wypoczynkowa w „zabawcarskim klimacie”.

Odпочyając w Parku Drewnianej Zabawki Ludowej otaczającym Centrum, można odnaleźć dużych rozmiarów bryczkę, konika, dudka, drzewo z kolorowymi ptakami, czy „klepoka”. Zabawki drewniane są do wypożyczenia na miejscu. Można je także kupić w tutejszym „Babiogórskim Sklepiku”. Warto również wziąć udział w warsztatach malowania stryszawskich ptaszków i koników.

- ▶ Beskidzkie Centrum Zabawki Drewnianej, Gminny Ośrodek Kultury, Stryszawa 740, tel. +48 33 874 70 03, email: gokstryszawa@poczta.fm, www.stryszawa.pl, czynne: pn.–pt. 8.00–20.00, sb. 8.00–16.00, bilet: 5/4 zł, warsztaty 10–16 zł/os. po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym lub mailowym

Malowane ptaszki zdobily bożonarodzeniowe choinki

W Parku Drewnianej Zabawki Ludowej

Dom Zabawkarza

Chałupa Franciszka Kudzi w Skansenie PTTK im. J. Żaka

Skansen PTTK im. J. Żaka w Zawoi Markowej na Markowej Roli

Ten bardzo urokliwy zakątek położony w Babiogórskim Parku Narodowym prezentuje tradycyjne budownictwo Górali Babiogórskich. Tworzą go trzy drewniane chałupy, kuźnia, spichlerz z piwniczką i kapliczka z początku XX w. W najstarszym domu – kurnej chacie Franciszka Stopiaka z lat 1802–15, zbudowanej ze świerkowych i jodłowych bali, zobaczymy wystawę etnograficzną przedstawiającą typowe wnętrze dawnego domu oraz wystawę obrazów religijnych. Położona w najwyższym punkcie polany chałupa Franciszka Kudzi z 1900 r. stała tu pierwotnie. Dzisiaj mieści wystawę poświęconą historii turystyki babiogórskiej. W chacie Józefa Gancarczyka z 1910 r. z typowym zawojским przeszklonym gankiem stworzono małą salę konferencyjną i pokoje gościnne.

Mini skansen powstał dzięki inicjatywie Oddziału PTTK Ziemi Babiogórskiej w Suchej Beskidzkiej, a jego początki sięgają 1973 r. Nosi imię inicjatora i ówczesnego prezesa PTTK, Józefa Żaka. W przyszłości ma tu także zostać zrekonstruowane stare schronisko z Markowych Szczawin.

- ▶ Zawoja Markowa, tel. +48 607 250 980, <http://sucha-beskidzka.pttk.pl>, czynny zazwyczaj wt.–nd. 9.30–16.00, bilety 3/2 zł

Zamek Suski w Suchej Beskidzkiej

Zamek Suski w Suchej Beskidzkiej

Zwany jest „małym Wawelem”. Arkadowe krużganki dwóch z trzech skrzydeł zamkowego dziedzińca wyróżnia lekkość i elegancja, jakiej nie powstydziliby się nawet królewska rezydencja. Zamek w Suchej zbudował Kacper Castiglione, który od swej siedziby przyjął polskie nazwisko: Suski. Ten pochodzący z Florencji złotnik wystawił w 1554 r. renesansowy dwór, dziś stanowiący fragment skrzydła południowego. Dzięki kolejnym właścicielom, Komorowskiemu, dwór na początku XVII w. przekształcony został w okazałą rezydencję z arkadowym dziedzińcem. W kolejnych wiekach zamek pozostawał w rękach Wielopolskich, Branickich i Tarnowskich, lecz mimo licznych przebudów zachował piękną renesansową szatę. W parku zamkowym, w tzw. Domku Ogrodnika, znajduje się Izba Regionalna ze zbiorami etnograficznymi. Dzisiaj w zamku ma siedzibę Miejski Ośrodek Kultury, który organizuje ciekawe wydarzenia artystyczne i kulturalne, koncerty i warsztaty. Mieści się tu także punkt informacji turystycznej. Zamek gości również Wyższą Szkołę Turystyki i Ekologii w Suchej Beskidzkiej.

- ▶ Miejski Ośrodek Kultury – Zamek, Sucha Beskidzka, ul. Zamkowa 1, tel. +48 33 874 13 03, www.zameksuski.pl, czynne: pn.–pt. 8.00–16.00

Karczma Rzym w Suchej Beskidzkiej

Zabytek architektury drewnianej zdobi kameralny suski Rynek. Karczma pochodzi z 2. połowy XVIII w. i do dzisiaj przyjmuje gości pod wysokim gontowym dachem wspartym na arkadowych podcieniach. Budynek konstrukcji zrębowej wzniesiono na kamiennej podmurówce. W jego gościnnych progach kupcy mieli dawniej pieczętować udane transakcje, tutaj także gościli babiogórcy zbójnicy, a Adam Mickiewicz umieścił tu akcję ballady „Pani Twardowska”. Zgodnie z legendą szlachcic – czarnoksiężnik i alchemik, Jan Twardowski z Krakowa zawiera pakt z diabłem i zaprzeda mu duszę w zamian za tajemną wiedzę o magii. Mefistoteles podstępnie przybywa po duszę Twardowskiego do karczmy Rzym.

Już i siedem lat uciekło,

Cyrograf nadal nie służy;

Ty czarami dręcząc piekło,

Ani myślisz o podróży.

Ale zemsta choć leniwa,

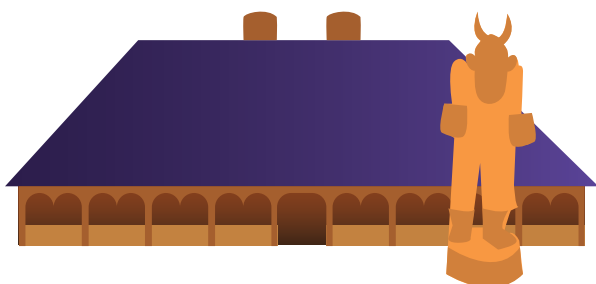
Nagnała cię w nasze sieci;

Ta karczma Rzym się nazywa,

Kładę areszt na waszeci.

U wejścia stoją rzeźby bohaterów opowieści, a pod okapem wisi symbol karczmy – konik z mickiewicowskiej ballady stojący na księżycu.

- ▶ Karczma Rzym (PSS Społem), Sucha Beskidzka, Rynek 1, tel. +48 033 874 27 97
- ▶ Oprócz restauracji znajduje się tu sklepik z regionalnym rękodziełem.

Górale Babiogórscy

Zamieszkiwali wsie w dolinie Skawicy po północnej stronie Babiej Góry – m.in. Zawoję z licznymi przysiółkami, Skawicę i Białkę. Utrzymywali się z pasterstwa, rolnictwa, leśnictwa i rzemiosł drzewnych. Maków i okolice słynęły z kolei z hafciarstwa.

Strój Górali Babiogórskich był typowy dla mieszkańców Karpat – szyto go z Inianego płótna, sukna owczego, futer baranich a pasy i kierpce ze skór bydłych. W święta mężczyźni wkładali na koszulę sukienną kamizelkę zdobioną metalowymi guzikami. Typowym nakryciem głowy był filcowy czarny kapelusz z szerokim rondem. Kobiety, na białe zdobione haftem koszule, ubierały sukienne gorsety w kolorze granatowym, ciemnozielonym, bordowym lub czarnym, także haftowane. Na spódnice wkładały zapaski zdobione białym haftem makowskim.

(opracowano na podstawie tekstu Marii Brylak-Załuskiej, www.etnozagroda.pl).

Karczma Rzym

Kościół pw. św. Klemensa Papieża i Męczennika w Zawoi

Zabytkowe kościoły drewniane i kapliczki

Kościół pw. św. Klemensa Papieża i Męczennika w Zawoi Centrum – świątynia powstała na zlecenie Habsburgów w 1888 r., według projektu Karola Pietschki, zdolnego architekta ze Śląska Cieszyńskiego, autora wielu obiektów przemysłowych, leśniczówek, karczm, kapliczek etc., przedstawiciela historyzmu. Wzorował się on na architekturze szwajcarskiej i nawiązywał także do tradycyjnych wzorców z Żywiecczyny. Pietschka zaprojektował malarskie dekoracje wnętrza kościoła, a wykonał je w dwudziestoleciu międzywojennym malarz Zygmunt Milla w stylu art déco.

► Zawoja 123, <http://parafiazc.infozawoja.pl>

Kapliczka zbójnicka pw. św. Jana Chrzciciela w Zawoi Policzne – biała kaplica domkowa, zwieńczona charakterystycznym baniastym hełmem i latarnią krytymi gontem. Pochodzi prawdopodobnie z XVIII w. i zgodnie z miejscowymi przekazami ufundowali ją zbójnicy. Kryje we wnętrzu ołtarzyk przedstawiający chrzest Chrystusa w stylu ludowego baroku. Znajduje się w otoczeniu starych lip.

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Lachowicach – zabytek z końca XVIII w. położony na Szlaku Architektury Drewnianej, jednonawowy konstrukcji zrębowej pokryty wysokim dachem gontowym, otoczony sobotami. Wysoka wieża zwieńczona jest izbicą i baniastym hełmem. Uważany jest za jeden z najpiękniejszych kościołów drewnianych w Małopolsce.

► Lachowice 178, www.parafia-lachowice.pl

Kapliczka Zbójnicka pw. św. Jana Chrzciciela

NAJWAŻNIEJSZE IMPREZY KULTURALNE

- **Suska Majówka**
Sucha Beskidzka, maj
- **Beskidzki Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej, kościoły w Krzeszowie, Stryszawie, Lachowicach i Zawoi Przysłop, maj**
- **Święto Zabawki Ludowej**
Stryszawa, maj/czerwiec
- **Dni Ziemi Suskiej – Suski Jarmark Kulturalny, Sucha Beskidzka, czerwiec**
- **Rombanica – Beskidzkie Kociołkowanie, Bractwo Zbójników spod Babiej Góry, Marcówka, lipiec**
- **Tydzień Kultury Beskidzkiej**
Maków Podhalański, lipiec-sierpień
- **Dni Muzyki na Zamku**
Sucha Beskidzka, wrzesień
- **Babiogórska Jesień w Zawoi wraz z Redykiem (widowiskiem zejścia owiec z hal z zespołami regionalnymi z rejonu Babiej Góry), Zawoja Widły, Zawoja Składy, wrzesień:**
www.babiogorskajesien.pl
- **Makowskie Święto Miodu**
Maków Podhalański, październik
- **Pasterka Górska**
Zawoja Centrum, grudzień

Babiogórska Jesień w Zawoi

WYDARZENIA SPORTOWE I TURYSTYCZNE

- **Międzynarodowy bieg uliczny po ziemi makowskiej**
Maków Podhalański, maj
- **Rajd Górski PTTK „Koskowa Góra”, maj**
- **MTB Maraton 2 Dare**
Stryszawa, czerwiec: www.2pmg.pl
- **Bieg Górski i Nordic Walking pamięci Wojtka Pazura,**
Maków Podhalański, lipiec
- **Gwiazda Południa – Wyścig Rowerowy MTB**
Stryszawa, Maków Podhalański, lipiec:
www.gory.zamanagroup.pl
- **Podbabiogórski Rajd Rowerowy i Bieg Uliczny**
Lachowice, sierpień
- **Festiwal Biegów Alpejskich na Babiej Górze, Zawoja,**
sierpień: <http://biegnababia.pl>
- **Rajd Turystyczny Szlakiem Kardynała Karola Wojtyły, Skawica-Zawoja, wrzesień**
- **Gwiazdzisty Rajd Górski Szlakiem Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Stryszawa, wrzesień**
- **Rajd PTTK „Podbabiogórskie Miasta”**
Maków Podhalański, październik

Święto Zabawki Ludowej odbywa się w Stryszawie z okazji Dnia Dziecka

OFERTA EDUKACYJNO-KULTURALNA

Warsztaty zabawkarskie w Beskidzkim Centrum Zabawki Drewnianej w Stryżawie

Zajęcia z edukacji folklorystycznej, w których mogą wziąć udział zarówno dzieci, młodzież, jak i dorośli. W ofercie m.in. malowanie tradycyjnych stryżawskich ptaszków i koników.

- ▶ Stryżawa 740, tel. +48 33 874 70 03,
email: gokstryżawa@poczta.fm

Warsztaty przyrodnicze Babiogórskiego Parku Narodowego

Organizowane są w siedzibie parku i w terenie na ścieżkach przyrodniczych. Przykładowa tematyka zajęć to: „Jako to na Holi downi bywało?”, „Niezwykłe wędrówki roślin”, „Oswajamy las. Mój, twój, nasz”, „Przyroda i człowiek”, „Rośliny w służbie człowieka”, „Tajemniczy ogród”, „Woda - niezwykła ciecz”, „Życie w kropli wody”.

- ▶ Zawoja 1403, tel. +48 33 877 51 10,
email: park@bgpn.pl

Szachy dla trzech graczy

W Stryżawie można spotkać się z producentem nietypowych szachów, Janem Żurkiem, który opowie, jak w nie grać i jaka jest idea ich powstania.

- ▶ Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy Żurek Jan,
Stryżawa 656a, tel. +48 503 196 780,
www.szachy-zurek.pl

Warsztaty zabawkarskie

Malowanie ptaszków i koników w Beskidzkim Centrum Zabawki Drewnianej w Stryżawie

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Polecane noclegi

STRYSZAWA

Przytulnia – klimatyczne noclegi w ponad 100-letnim drewnianym domu w Stryszawie Bartoszkach, gdzie zasmakujemy sielskiego i artystycznego życia oraz pysznej kuchni tworzonej przez właścicielkę Barbarę Sojdu.

Stryszawa, Bartoszkki 679, tel. +48 536 173 241, email: rezerwacja@przytulnia.eu, <http://przytulnia.eu/kontakt.html>

Górska Czarca Chata pod Jałowcem, Stryszawa, Roztoki 553, tel. +48 33 874-79-15, <http://chatapodjalowcem.eu>

Schronisko SSM w Stryszawie „Pod Jałowcem”, Stryszawa 496, tel. +48 33 874 71 87, www.ssmstryszawa.pl

Ofertę gospodarstw agroturystycznych w Stryszawie znajdziecie na stronie: <https://www.stryszawa.pl/turystyka-i-sport/baza-noclegowa>

ZAWOJA / SIDZINA

Schronisko PTTK na Hali Krupowej, tel. +48 18 447 50 05, email: krupowa@o2.pl, <http://krupowa.pl>

Schronisko PTTK Markowe Szczawiny, +48 33 8775 105, email: markowe.szczawiny@op.pl, <http://markoweszczawiny.pttk.pl>

Pokoje gościnne Babiogórskiego Parku Narodowego, tel. +48 33 877 51 10 wew. 24, email: park@bgpn.pl

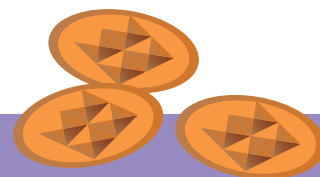
Duży wybór noclegów w gospodarstwach agroturystycznych, domach wczasowych i pensjonatach w Zawoi znajdziecie na stronie: <https://zawoja.pl/baza-noclegowa>

SUCHA BESKIDZKA I MAKÓW PODHALAŃSKI:

Hotel Kacper Suski, Sucha Beskidzka, ul. Zamkowa 1, tel. +48 33 874 16 39, email: hotel@kaspersuski.pl, www.kaspersuski.pl

Domki Apartamenty Simonka, Grzechynia 446, tel. +48 33 872 88 46, email: simonka082@wp.pl, www.domeksimonka.pl

Więcej noclegów w Suchej Beskidzkiej i Makowie Podhalańskim znajdziecie na stronie: <http://sucha-beskidzka.pl> i www.makow-podhalanski.pl

KONIECZNIE MUSISZ SPRÓBOWAĆ:

- pstrąga zawojskiego (źródłany, tęczowy, alpejski i potokowy) – hodowanego w pstrągarni u stóp Babiej Góry, smażonego na maśle lub wędzonego. Pstrąg zawojski jest podawany w lokalnych restauracjach i przy pstrągarni w Zawoi Mosorne,
- oscypków i innych owczych serów podawanych na ciepło z żurawiną,
- żurku stryszawskiego serwowanego podczas lokalnych imprez przez Koło Gospodyń Wiejskich,
- bigosu, pierogów z borówkami i ciasta drożdżowego z owocami z pensjonatu Przytulnia w Zawoi Bartoszkki (dla gości lub na zamówienie),
- bugli zembrzyckich – wypieków wpisanych na listę produktów tradycyjnych, w kształcie precli posypanych makiem, kminkiem, solą sezamem lub czosnkiem, podawanych podczas lokalnych imprez i w zembrzyckiej piekarni,
- miodów z podbabiogórskich pasiek np. od Miodów Czeremuga w Skawicy (<https://miodyceremuga.pl>) czy Pasieki Ambrozja w Suchej Beskidzkiej (www.pasiekaambrozja.pl).

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Miejsca gastronomiczne

ZAWOJA

Karczma Tabakowy Chodnik (na szlaku Małopolska Wieś dla Smakoszy, oferuje dania kuchni regionalnej, w tym zawojskiego pstrąga),

Zawoja 1882, tel. +48 535 275 265,

<https://karczma-tabakowy-chodnik.business.site>

Karczma Dzika Chata, (w menu m.in. kwaśnica, pstrąg zawojski, przysmak zbójnicki w kociołku), Zawoja Podryżowana 2035, tel. +48 882 044 916,

<https://dzikachata.com>

Karczma Zbójnicka (w menu m.in. dania z kociołka, placki zbójnickie), Zawoja Policzne 2123,

tel. + 48 33 488 32 52, www.karczma-zbojnicka.pl

Sklep i Pstrągarnia Pstrąg Zawojski (można kupić na wynos lub spróbować na miejscu), Zawoja Mosorne 1346a, tel. +48 33 877 56 78,

www.facebook.com/pg/pstragzawojski

<http://www.pstragi.com>

SUCHA BESKIDZKA

Karczma Rzym (na szlaku Małopolska Wieś dla Smakoszy, można spróbować m.in. żurku stryżawskiego), Sucha Beskidzka, Rynek 1,

tel. +48 033 874 27 97, www.karczma-rzym.com

Restauracja Kacper Suski (w menu dania regionalne nagradzane w konkursach), Sucha Beskidzka, ul. Zamkowa 1, tel. +48 33 874 16 39,

www.kaspersuski.pl

STRYSZAWA i inne miejsca

Winnica Szwapier (na Małopolskim Szlaku Winnym, degustacje wina), Stryżawa 815,

tel. +48 33 874 74 55,

www.winnica-szawapier.com

Bacówka u Harnasia (świeże wiejskie jaja, sery owcze, miód pszczeli prosto z ula, organizuje imprezy okolicznościowe i noclegi), Marcówka 84 (gmina Zembrzyce), tel. +48 510 338 002

Piekarnia Bugli Zembrzyckich, Zembrzyce 630, tel. +48 33 874 63 44

Pierogi z jagodami w Przytulii

Oscypki w Karczmie Tabakowy Chodnik

Dojazd transportem publicznym

- 1 koleją z Krakowa do Suchej Beskidzkiej
- 2 busem z Krakowa do Zawoi (średnio co godzinę), Stryszawy, Suchej Beskidzkiej i Makowa Podhalańskiego lub z Bielska-Białej i Żywca do Suchej Beskidzkiej przez Stryszawę (rzadkie połączenia). Dobrze skomunikowana busami jest Sucha Beskidzka z Zawoją.

Lektury na drogę

- 1 „Legendy babiogórskie”, Urszula Janicka-Krzywda, wyd. Forma, 1998 (dostępny ebook) oraz inne publikacje autorstwa znanej polskiej etnografki, folklorystki, wybitnej znawczynie kultury ludowej Karpat (1949–2015).
- 2 O Góralach Babiogórskich, ich tradycjach, tańcu, gwarze, stroju i kuchni polecamy poczytać na portalu www.etnozagroda.pl/gorale-babiogorscy
- 3 „Wokół Babiej Góry”, mapa Compass, 1: 60 000 (dostępna także w wersji laminowanej) lub „Zawoja. Babia Góra”, 1: 30 000.
- 4 „Babia Góra i okolice. Przewodnik po obszarze Stowarzyszenia Gmin Babiogórskich”, Marcin Leśniakiewicz, Stowarzyszenie Gmin Babiogórskich, 2015.

Obejrzyj

- 1 Stryszawa – kraina zabawek ludowych: <https://youtu.be/g0aa16sSTY0>

Filmy opracowane przez młodzież z Grupy Artystycznej Synapsy ze Stryszawy, np.:

- 2 Święto Zabawki Ludowej w Stryszawie: https://youtu.be/ok_LO_7ui34
- 3 Beskidzkie Centrum Zabawki: <https://youtu.be/cleTiCH2JIY>

Zagraj

- 1 Quest Siła Zawoi oczami Nowickiego – poznamy najciekawsze miejsca Zawoi Centrum, po której oprowadza jej dawny mieszkaniec – Franciszek Siła-Nowicki, młodopolski poeta i taternik: <https://questy.com.pl/quest/sila-zawoi-oczami-nowickiego>
- 2 Quest Chodnik Zbójnicki Józefa Baczyńskiego w Skawicy – prowadzi zbójnickim traktem w dolinie Skawicy: <http://bestquest.pl/quest/chodnik-zbojnicki-jozefa-baczyńskiego-w-skawicy.html>
- 3 Quest W dolinie Stryszawki – zlokalizowany jest w Roztokach, a prowadzi po najstarszym przysiółku Stryszawy pokazując piękną przyrodę oraz elementy historii i kultury: www.stryszawa.pl/tradycja-i-kultura/publikacje-do-pobrania

Punkty info w okolicy

Sucha Beskidzka:

Informacja Turystyczna, Zamek Suski, ul. Zamkowa 1, tel. +48 33 874 26 05, email: it@sucha-beskidzka.pl, www.muzeum.sucha-beskidzka.pl/it

Zawoja:

Gminna Informacja Turystyczna przy Izbie Pamięci Jana Pawła II w Zawoi Wilcznej, <https://zawoja.pl/turystyka/informacja-turystyczna>

Babiogórskie Centrum Kultury w Zawoi im. dr Urszuli Janickiej Krzywdy:

Zawoja 1476 (budynek Domu Parafialnego w Zawoi Centrum), tel. +48 033 877 50 66, email: bck@zawoja.pl, <http://bck.zawoja.pl>

Autorzy ekowycieczki:

Dominika Zaręba, Piotr Pochopień

Pomysł ekopakietów:

Dominika Zaręba

Redakcja i korekta:

Barbara Sadurska

Opieka ekspercka:

Dorota Skotnicka

Konsultacja merytoryczna:

Małgorzata Czapla, Dominika Osiak,
Anna Woźniak-Lubaś

Projekt graficzny:

Diana Jabłońska

Zdjęcia:

Kamil Sorocki, Dominika Zaręba,
Piotr Pochopień, Janusz Zaręba,
Tomasz Ostrowski

Fundusz
Partnerstwa

Projekt pt. „Małopolska Ekoturystyka - zrównoważony rozwój turystyczny regionu” jest realizowany przez Fundusz Partnerstwa jako część Programu EkoMałopolska. Jego celem jest promocja regionu w sposób zrównoważony, odpowiedzialny i jak najmniej inwazyjny dla środowiska naturalnego oraz zakładający autentyczne zainteresowanie jego bogactwem i dziedzictwem.

MAŁOPOLSKA

Projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego.

informacje praktyczne:

stan na grudzień 2019 r.